

NATURA 2000

STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

DLA OBSZARÓW SPECJALNEJ OCHRONY (OSO)
DLA OBSZARÓW SPEŁNIAJĄCYCH KRYTERIA OBSZARÓW O ZNACZENIU
WSPÓLNOTOWYM (OZW)

I
DLA SPECJALNYCH OBSZARÓW OCHRONY (SOO)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. TYP   **1.2. KOD OBSZARU**   **1.3. DATA OPRACOWANIA**   **1.4. DATA AKTUALIZACJI**
K   PLH020047   2003-10   2010-03

1.5. POWIĄZANIA Z INNYMI OBSZARAMI NATURA 2000

PLB020007

1.6. INSTYTUCJA LUB OSOBA ZBIERAJĄCA INFORMACJE:

Joanna Potocka - Klub Przyrodników, ul. 1 maja 22, 66-200 Świebodzin, Waldemar Bena, ul. Olszewskiego 9, 59-900 Zgorzelec, K. Świerkosz; K. Struś., T. Zając. K. Zając - WZS woj. dolnośląskiego; IOP PAN, Kraków.

1.7. NAZWA OBSZARU:

Torfowiska Gór Izerskich

1.8. WSKAZANIE I ZAKLASYFIKOWANIE OBSZARU:

DATA ZAPROPONOWANIA JAKO OZW

2007-03

DATA ZATWIERDZENIA JAKO OZW

2008-12

DATA ZAKLASYFIKOWANIA JAKO OSO

DATA ZATWIERDZENIA JAKO SOO

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. POŁOŻENIE CENTRALNEGO PUNKTU OBSZARU

DŁUGOŚĆ GEOGRAFICZNA

E 15 22 45

SZEROKOŚĆ GEOGRAFICZNA

N 50 50 11

2.2. POWIERZCHNIA (ha):

4 765,0

2.3. DŁUGOŚĆ OBSZARU (km):

2.4. WYSOKOŚĆ (m n.p.m.):

MINIMALNA

700

MAKSYMALNA

1126

ŚREDNIA

880

2.5. REGION ADMINISTRACYJNY (NUTS)

Kod	Nazwa regionu	%
PL515	Jeleniogórski	100

2.6. REGION BIOGEOGRAFICZNY

Nazwa regionu biogeograficznego
Kontynentalny

3. INFORMACJA PRZYRODNICZA

3.1. Typy SIEDLISK znajdujące się na terenie obszaru Natura 2000 oraz ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk

3.1.a. Typy SIEDLISK wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG

Kod	Nazwa siedliska	% pokrycia	Stopień Reprezen.	Względna powierzc	Stan zachow.	Ocena ogólna
4070	Zarośla kosodrzewiny (Pinetum mugo)	0,01	D			
6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion - płaty bogate florystycznie)	0,07	D			
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)	0,07	D			
6430	Ziolorośla górskie (Adenostyilion alliariae) i ziolorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium)	0,05	C	C	B	C
6520	Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (Polygonum-Trisetion)	0,30	C	C	B	C
7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	0,31	C	B	B	B
7120	Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	0,14	C	C	B	C
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea)	1,22	C	C	B	C
8110	Piargi i gołoborza krzemianowe	0,01	A	C	B	B
9110	Kwaśne buczyny (Luzulo-Fagenion)	0,01	C	C	C	C
91D0	Bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino)	9,45	C	B	C	C
9410	Górskie bory świerkowe (Piceion abietis część - zbiorowiska górskie)	1,80	C	B	C	C

3.2. GATUNKI, których dotyczy Artykuł 4 Dyrektywy Rady 79/409/EWG i gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

3.2.a. PTAKI wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG

KOD	NAZWA	OSIADŁA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
			Rozrodcza	Zimująca	Przelotna	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie
A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>								
A103	<i>Falco peregrinus</i>								
A127	<i>Grus grus</i>								
A217	<i>Glaucidium passerinum</i>								
A223	<i>Aegolius funereus</i>								
A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>								
A236	<i>Dryocopus martius</i>								
A338	<i>Lanius collurio</i>								
A409	<i>Tetrao tetrix tetrix</i>								

3.2.b. Regularnie występujące Ptaki Migrujące nie wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG

KOD	NAZWA	OSIADŁA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
			Rozrodcza	Zimująca	Przelotna	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie
A136	<i>Charadrius dubius</i>								
A153	<i>Gallinago gallinago</i>								
A168	<i>Actitis hypoleucos</i>								
A261	<i>Motacilla cinerea</i>								
A344	<i>Nucifraga caryocatactes</i>								
A369	<i>Loxia curvirostra</i>								

3.2.c. SSAKI wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG

KOD	NAZWA	OSIADŁA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
			Rozrodcza	Zimująca	Przelotna	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	50-100i				C	B	C	C
1324	<i>Myotis myotis</i>	50-100i				C	B	C	C
1352	<i>Canis lupus</i>				R	D			
1355	<i>Lutra lutra</i>	5-10i				C	B	C	C
1361	<i>Lynx lynx</i>				R	D			

3.2.d. PŁAZY i GADY wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG

KOD	NAZWA	OSIADŁA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
			Rozrodcza	Zimująca	Przelotna	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie

3.2.e. RYBY wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG

KOD	NAZWA	POPULACJA	OCENA ZNACZENIA OBSZARU
-----	-------	-----------	-------------------------

OSIADŁA	MIGRUJĄCA	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie
Rozrodcza	Zimująca	Przelotna			

3.2.f. BEZKRĘGOWCE wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG

KOD	NAZWA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
		OSIADŁA	MIGRUJĄCA	Przelotna	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie
		Rozrodcza	Zimująca					

3.2.g. ROŚLINY wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG

KOD	NAZWA	POPULACJA	OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
		Populacja	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie

3.3. Inne ważne gatunki zwierząt i roślin

PTAKI

	Populacja	Motywacja
--	-----------	-----------

SSAKI

	Populacja	Motywacja
--	-----------	-----------

Sorex alpinus	P	D
---------------	---	---

PŁAZY

	Populacja	Motywacja
--	-----------	-----------

Rana temporaria	P	D
-----------------	---	---

Triturus alpestris	P	D
--------------------	---	---

GADY

	Populacja	Motywacja
--	-----------	-----------

Lacerta vivipara	P	D
------------------	---	---

Vipera berus	P	D
--------------	---	---

RYBY

	Populacja	Motywacja
--	-----------	-----------

Salmo trutta morpha fario	P	D
---------------------------	---	---

BEZKRĘGOWCE

	Populacja	Motywacja
--	-----------	-----------

Argiope bruennichi	C	D
--------------------	---	---

Cordulegaster bidentatus	C	D
--------------------------	---	---

Leucorrhinia dubia	P	D
--------------------	---	---

Papilio machaon	P	D
-----------------	---	---

Somatochlora alpestris	P	D
------------------------	---	---

Sympetrum danae	C	D
-----------------	---	---

ROŚLINY

	Populacja	Motywacja
--	-----------	-----------

Andromeda polifolia	C	D
---------------------	---	---

Betula nana	P	A
-------------	---	---

Carex limosa	C	A
--------------	---	---

Carex pauciflora	C	A
------------------	---	---

Chrysosplenium oppositifolium	C	A
-------------------------------	---	---

Cryptogramma crista	C	A
---------------------	---	---

Dactylorhiza maculata	C	A
-----------------------	---	---

Drepanocladus fluitans	C	D
------------------------	---	---

Drosera anglica	C	A
-----------------	---	---

Drosera rotundifolia	C	A
----------------------	---	---

Empetrum nigrum ssp. hermaphroditum	C	A
-------------------------------------	---	---

Juniperus communis	a	D
--------------------	---	---

Luzula sudetica	C	D
-----------------	---	---

Lycopodiella innundata	C	A
------------------------	---	---

Lycopodium annotinum	C	D
----------------------	---	---

<i>Lycopodium clavatum</i>	C	D
<i>Menyanthes trifoliata</i>	C	D
<i>Meum athamanticum</i>	P	D
<i>Oxycoccus palustris</i>	C	D
<i>Pinus mugo</i>	C	D
<i>Potamogeton alpinus</i>	C	D
<i>Scheuchzeria palustris</i>	C	A
<i>Sphagnum balticum</i>	C	A
<i>Sphagnum cuspidatum</i>	C	D
<i>Sphagnum fuscum</i>	C	A
<i>Sphagnum magellanicum</i>	C	A
<i>Sphagnum papillosum</i>	C	A
<i>Sphagnum rubellum</i>	C	A
<i>Sphagnum russowii</i>	C	A
<i>Vaccinium uliginosum</i>	C	D
<i>Viola biflora</i>	C	D

4. OPIS OBSZARU

4.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU

Klasy siedlisk	% pokrycia
Lasy iglaste	33 %
Siedliska leśne (ogólnie)	64 %
Siedliska łąkowe i zaroślowe (ogólnie)	1 %
Wysokogórskie murawy i górskie łąki	2 %
Suma pokrycia siedlisk 100 %	

OPIS OBSZARU

W granicach obszaru znajduje się cała "wewnętrzna" część Gór Izerskich, od Wysokiego Grzbietu na południe, do Izery stanowiącej granicę państwową, opierając się na wschodzie o drogę E65 (droga krajowa nr 3) i tor nieczynnej linii kolejowej. Jest to granitowa część Gór Izerskich, która na większości obszaru stanowi geomorfologicznie starą powierzchnią zrównania. Cechuje ją łagodna rzeźba, wraz z bardzo wilgotnym klimatem sprzyjająca tworzeniu się torfowisk.

Obszar obejmuje całą górnoreglową część Gór Izerskich, w sposób wyjątkowy na tle innych pasm sudeckich obniżając swój zasięg w Górach Izerskich do około 800 m n.p.m. Obniżenie zasięgu regła górnego w całych Górach Izerskich jest związane z oziębiającym wpływem rozległych kotlin górskich położonych na dużej wysokości n.p.m. (po polskiej stronie głównie Hala Izerska, ale także źródłiskowe partie Płonki, Kamionka, Tracznika i Koziego Potoku. Kotliny te cechują się "kontynentalizmem" klimatu: na skutek położenia den kotlinowatych obniżień na znacznej wysokości są miejscem powstawania zimowych i letnich zmrozowisk w czasie wyżowej pogody. To one właśnie są odpowiedzialne za ogólne ochłodzenie klimatu wewnętrznych partii Gór Izerskich, a co za tym idzie - za obniżenie zasięgu wysokościowego świerkowych borów górnoreglowych. Torfowiska w Górach Izerskich są związane przede wszystkim właśnie z obszarem regła górnego, cechującym się ponadto bardzo wysokimi opadami, porównywalnymi z najwyższymi partiami Karkonoszy (rzędu 1300 - 1400 mm rocznie - efekt tzw. nadoceanizmu gór). Obecności torfowisk sprzyja ponadto łagodna rzeźba tej części Gór Izerskich. Opisany splot czynników sprawia, że stopień zatorfienia piętra regła górnego w Górach Izerskich sięgał 40%, co jest wartością porównywalną z wartością podawaną dla Finlandii. Niestety, z racji prowadzenia intensywnej gospodarki leśnej w tym rejonie już od poł. XIX w. powierzchnia obszaru zatorfionego bardzo się skurczyła. Jednak i dziś torfowiska nie stanowią izolowanych obiektów, lecz łączą się w kompleksy. Wyróżnia się trzy hydrologiczno-geomorfologiczne typy torfowisk: torfowiska grzbietowe (torfowiska wysokie i bory na torfie), torfowiska stokowe oraz dolinowe (dla dwóch ostatnich typów są to torfowiska wysokie, przejściowe i bory na torfie). Ponadto rolę dodatkowego "łącznika" w tym systemie pełniły bory górnoreglowe w podzespole torfowcowym, jednak rola ta wskutek wieloletniego prowadzenia gospodarki leśnej w tym rejonie oraz po wystąpieniu w tym obszarze klęski zamierania drzewostanów i po później podjętych intensywnych pracach zalesieniowych, jest obecnie bardzo mocno zaburzona.

4. OPIS OBSZARU

4.2. WARTOŚĆ PRZYRODNICZA I ZNACZENIE

Obszar obejmuje największy w Polsce kompleks torfowisk górskich, w skład których wchodzi torfowiska wysokie żywe w ich regionalnej, sudeckiej odmianie, torfowiska przejściowe, bory na torfie oraz torfowiska zdolne do regeneracji. Wymienione siedliska pokrywają trzy typy torfowisk: dolinowe, stokowe i grzbietowe. Są one głównym celem ochrony w tym obszarze.

Torfowiska izerskie należą do unikatowego w skali kraju typu torfowisk górskich. Unikatowe są również przejawy erozji bocznej rzek podcinających złoża torfowe (naturalne odsłonięcia profili torfowych).

Ponadto w obszarze zidentyfikowano siedem innych typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Habitatowej. Stwierdzono też występowanie kilku gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej (m.in. cietrzewia *Tetrao tetrix* i żurawia *Grus grus*).

4.3. ZAGROŻENIA

Najcenniejsze torfowiska, położone wzdłuż Izery, objęte ochroną rezerwatową, nie są w chwili obecnej zagrożone bezpośrednimi negatywnymi działaniami. Problemem natomiast pozostaje cała część znajdująca się poza rezerwatem. Głównym zagrożeniem jest przede wszystkim prowadzenie normalnej gospodarki leśnej, dlatego konieczne są regulacje w Planach Urządzania (częściowo już realizowane) oraz edukacja gospodarzy terenu co do sposobów gospodarowania w obrębie siedlisk przyrodniczych różnych typów, włącznie z borami na torfie. Konieczne także jest opracowanie planu poprawy warunków wodnych oraz stanu roślinności dla torfowisk położonych poza rezerwatem. Pojawia się także problem presji inwestorskiej związanej z rozbudową bazy turystycznej, oraz zwiększająca się penetracja ludzka (turystyka piesza, rowerowa, narciarska, grzybiarstwo, jagodiarstwo) dlatego konieczne są regulacje ogólne dla zasad, jakimi powinien rządzić się ruch turystyczny w obszarze. WSZYSTKIE inwestycje nie służące ochronie przyrody, jak: turystyczne oraz remonty dróg, linii kolejowej, itp. wymagają zastosowania procedury OOS.

Ponadto wśród zagrożeń długofalowo działających, nie powstających bezpośrednio w obszarze, należy przypomnieć o zanieczyszczeniach powietrza. To one były główną przyczyną kłęskowego zamierania lasu w Górach Izerskich i Karkonoszach. Nie zbadano do tej pory, jaki wpływ miały one na torfowiska. Ponadto charakter zanieczyszczeń może się zmieniać. Jednym z aspektów zmian wywołanych przez nie może być eutrofizacja siedlisk. Ewentualne stosowanie środków chemicznych w hodowli lasu (wapnowanie, środki owadobójcze, itp.) jest niedopuszczalne.

4.4. STATUS OCHRONNY

Rezerwat "Torfowiska doliny Izery" 529,23 ha, powstały w 2007 r. z dwóch mniejszych rezerwatów: "Torfowiska Izerskiego" (44,50 ha, 1969 r.) i "Torfowisk doliny Izery" (484,73 ha, 2000 r.)

4.5. STRUKTURA WŁASNOŚCI

Własność Skarbu Państwa 97%

4.6. DOKUMENTACJA - ŹRÓDŁA DANYCH

Małula J., Wojtuń B., Tomaszewska K., Żołniercz L. 1997 Torfowiska polskiej części Karkonoszy i Gór Izerskich *Annales Silesiae* 27 123-140

Migoń P., Potocki J. 1996 Rozwój morfotektoniczny centralnej części Gór Izerskich *Acta Univ. Wratislav. 1808 Prace Inst. Geogr. ser A Geogr. Fiz.* 8 69-80

Potocka J. 1996-1997 Flora i zbiorowiska roślinne wybranych torfowisk Gór Izerskich. *Acta Univ Wratislav. Prace Bot.* 70: 141-179 + 73: 115-142

Potocka J. 2000. Stan zachowania oraz geomorfologiczne i hydrologiczne uwarunkowania rozmieszczenia torfowisk w Górach Izerskich. *Przyr. Sudet. Zach.* 3: 35-44.

Potocka J. 2001. Torfowiska polskiej strony Gór Izerskich - charakterystyka obiektów. *Przyr. Sudet. Zach.* 4: 43-58.

Potocka J. 2004 Góry Izerskie - kraina torfowisk Fabiszewski J. (ed.) *Walory botaniczne wybranych pasm Sudetów. Prace Wrocł.TN* 213 23-43

Potocki J., Potocka J. 2000. Dolina Izery objęta ochroną. *Przyr. Sudet. Zach.* 3: 45-54.

Tołpa S. 1949 Torfowiska Karkonoszy i Gór Izerskich *Roczn. Nauk Roln.* 52 5-73

Tomaszewska K. 2000 Zbiorowiska subfoslne wybranych torfowisk Gór Izerskich *Opera Corcontica* 37 390-395

Wojtuń B., Matuła J., Tomaszewska K., Żołnierz L. 1998. Projekt powiększenia rezerwatu Torfowisko Izerskie i zmiany jego nazwy na Torfowiska Doliny Izery. AR Wrocław, Dolnośląski Urząd Wojew. Wrocław. Msc.

Wojtuń B., Matuła J., Żołnierz L., Raj A. 2000. Rezerwat Torfowiska Doliny Izery. Przewodnik po ścieżce przyrodniczej. Wrocław - Jelenia Góra.

5. STATUS OCHRONNY OBSZARU ORAZ POWIĄZANIA Z OSTOJAMI CORINE BIOTOPES

5.1. DESYGNOWANE FORMY OCHRONY NA POZIOMIE KRAJOWYM I REGIONALNYM:

KOD % POKRYCIA

PL01% PL02%

5.2. POWIĄZANIA OPISANEGO OBSZARU Z INNYMI TERENAMI:

desygnowanymi na poziomie krajowym lub regionalnym

KOD FORMY OCHRONY	NAZWA OBSZARU	TYP RELACJI	% POKRYCIA
PL01	<i>Karkonoski Park Narodowy</i>		
PL02	<i>Torfowiska Doliny Izery</i>	+	

desygnowanymi na poziomie międzynarodowym

NAZWA STATUSU OCHRONY	NAZWA OBSZARU	TYP RELACJI	% POKRYCIA
-----------------------	---------------	-------------	------------

5.3. POWIĄZANIA OPISANEGO OBSZARU Z OSTOJAMI CORINE BIOTOPES:

KOD CORINE	TYP RELACJI	% POKRYCIA
------------	-------------	------------

6. DZIAŁALNOŚĆ CZŁOWIEKA NA TERENIE OBSZARU I W JEGO OTOCZENIU **I INNE CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA TEN OBSZAR**

6.1. GŁÓWNE CZYNNIKI I RODZAJE DZIAŁALNOŚCI CZŁOWIEKA ORAZ PROCENT POWIERZCHNI OBSZARU IM PODLEGAJĄCY

Wpływy i działalność na terenie obszaru:

kod	nazwa	intensywność	% obszaru	wpływ
141	Zarzucenie pasterstwa	C	5	-
160	Gospodarka leśna - ogólnie	B	70	-
161	Zalesianie	B	20	-
163	Odnawianie lasu po wycince (nasadzenia)	B	30	-
164	Wycinka lasu	C	10	-
166	Usuwanie martwych i umierających drzew	B	60	-
501	Ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	C	90	-
502	Drogi, autostrady	C	5	-
600	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	B	60	-
602	Kompleksy narciarskie	B	60	-
702	Zanieczyszczenie powietrza	C	100	-
810	Odwadnianie	B	50	-
890	Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	C	40	-
900	Erozja	C	3	0
976	Szkody wyrządzane przez zwierzynę łowną	C	25	-

Wpływy i działalność wokół obszaru:

kod	nazwa	intensywność	% obszaru	wpływ
600	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	B		-

6.2. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

SPRAWUJĄCY NADZÓR (INSTYTUCJA LUB OSOBA):

ZARZĄDZANIE OBSZAREM I PLANY:

7. MAPY OBSZARU

Mapy fizyczne obszaru

Numer mapy	Skala	Projekcja	Opis
M-33-43-B	1: 50000	PUWG 1992	Yes
M-33-43-D	1: 50000	PUWG 1992	Yes

Zdjęcia lotnicze obszaru

Numer	Obszar	Temat	Data
-------	--------	-------	------

8. ZDJĘCIA OBSZARU

Numer	Obszar	Temat	Autor	Data
-------	--------	-------	-------	------

4. OPIS OBSZARU

4.7. HISTORIA

2010-02-26	AR	Korekta wartości (z 4984.9ha na 4765.0ha) zgodnie z warstwą wektorową przekazaną do KE 29.10.2009
2010-07-22	HB	Zmiana wartości "pokrycie %" dla siedlisk w związku z korekta granic obszaru podczas konsultacji wewnętrznych.